

Medienos sektorius 2012

Antanas Morkevičius

Neabejotina, kad dauguma visuomenės, specialistų, nuolat laukia kaskart patikimesnės informacijos apie tai kas jau įvyko ir ne aplanai kur nors, o konkrečioje, jiems žinomoje, srityje. Medienos sektorius yra ta sritis kur neretai susikerta biologijos, gamtosaugos, visuomeninės ir gamybinės (biznio) veiklos interesai. Savo apžvalgose bandau fiksuoti kai kuriuos faktus, ataskaitinės statistikos žinias, kurios daugiau ar mažiau apibūdina medienos produkciją gaminančios pramonės buseną. Peržvelgus keliolikos gretutinių metų medienos sektoriaus veiklos rezultatus akivaizdžiai matyti, kad kai kurie mano fiksuojami faktai, reiškiniai nuolat kartojasi, jau yra tradiciniai. Tuo pat metu atsiranda ir naujų, nepasikartojančių, tik šiai pramonei, ir tam laikmečiui būdingų reiškinų. Jau tapo tradicija žinoti, kad medienos produkcija gaminanti pramonė nuolat auga, atsinaujina, užima vis svaresnę vietą šalies užsienio prekyboje. Tradicine jau yra tapusi ir nuostata, kad medienos pramonės veikla bet kada galinti pakenkti vietos miškų ūkiui, jo būsenai. Gamtos mylėtojams jau daug metu Lietuvos spaudoje platinama absurdiška informacija, kad turtingi ir kartu anoniminiai medienos pramonės oligarchai pasirengę privatizuoti ir sunaikinti Lietuvos miškus, kad miškus sunaikins naujai besisteigiančios biologinio kuro katilinės, pernelyg dideli medienos žaliavų eksporto užmojai. Galiu patvirtinti, kad medienos produkcija gaminanti pramonė jau daug metu sėkmingai ir palaipsniui adaptuojasi prie esamų sąlygų, prie vietinės žaliavų pasiūlos, kad dauguma jos įmonių nuolat modernizuojamos, yra atestuotos gamybinę veiklą kontroliuojančių tarptautinių organizacijų, nekelia jokios grėsmės aplinkai ir miškų ūkio veiklai.

Medienos produkciją 2012m. Lietuvoje gamino 2028. bendrovės ir 344 individualios įmonės. Pastaraisiais metais jau pastebima gamintojų skaičiaus mažėjimo tendencija, jų struktūrinė kaita. Didėjo vertingesnę produkciją (baldus) gaminusių įmonių skaičius (1 ir 2 lentelės).

1 lentelė. Metų pradžioje veikusių įmonių skaičius

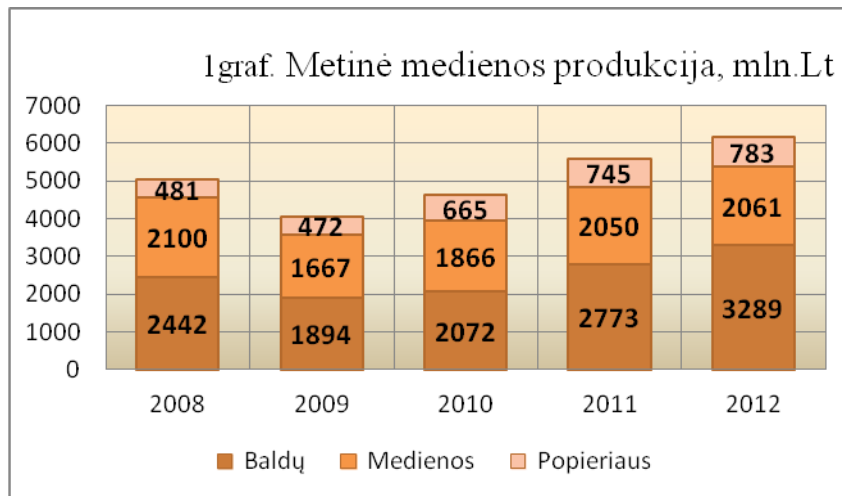
	2009	2010	2011	2012	2013
Medienos	1376	1274	1241	1165	1197
Popieriaus	95	92	94	88	88
Baldų	801	794	783	724	743
	2272	2160	2118	1977	2028

2 lentelė. Individualių įmonių skaičius

	2009	2010	2011	2012	2013
Medienos	430	361	330	270	241
Popieriaus	19	15	11	9	7
Baldų	176	161	149	110	96
	625	537	490	389	344

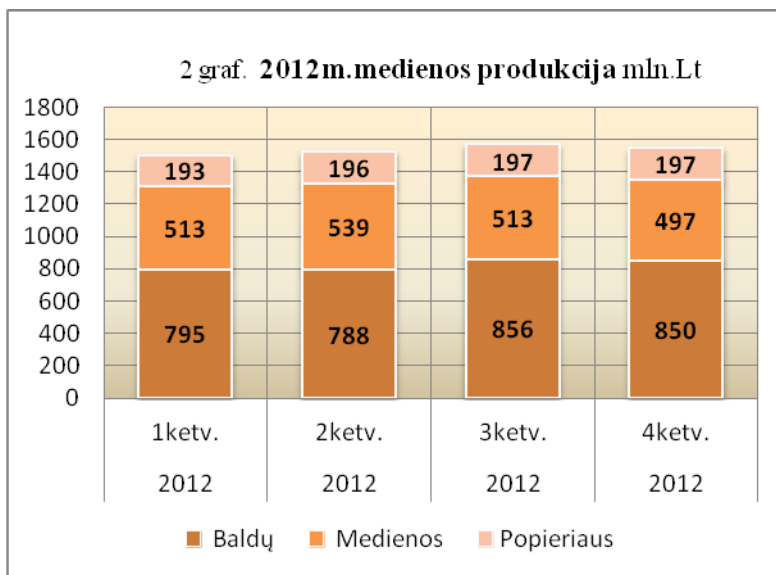
Metinė medienos produkcija (skaičiuojant palyginamosiomis 2005m kainomis) jau pasiekė 6 mlrd. Lt ir buvo daugiau negu šešis kartus didesnė už respublikinę miškininkystės ir medienos ruošos produkciją. (1 graf.). Gamyba auga dar pakankami sparčiai, kartu gerėja ir jos prekinė struktūra. Antai baldų dalis 2008m. sudarė 48,6%, 2012m. išaugo jau iki

53,6%. Popieriaus produkcijos dalis tuo pat metu padidėjo nuo 9,6% iki 12,8%. Atitinkamai mažėja pirminio medienos perdirbimo produkcijos (pjautinės medienos, faneros, plokščių) dalis.

2012m. išaugo ir medienos sektoriaus dirbančiųjų skaičius, vidutinis darbo užmokestis. bendrovėse „Vilniaus baldai“, „Grigiškės“, „Boen Lietuva“, „Likmerė“, Jūrės medis“ 2012m. gruodžio mėn. jis jau viršijo 3 tūkst. Lt. Šie metai bus išskirtiniai nuo kitų ankstesniųjų dar ir tuo, kad dvi didžiausios Lietuvos medienos sektoriaus kompanijos: Vakarų medienos grupė ir SBA koncernas savo pajėgumų didinimo investicijas perkėlė į Baltarusiją. "Vakarų medienos grupė" (VMG) Mogiliovo laisvojoje ekonominėje zonoje pastatė drožlių plokštės, vilktų korpusinių baldų ir faneros fabrikus. Tuo metu čia pastatyta nauja elektros pastotė, nutiesta nauja geležinkelio atšaka, kuri bus reikalinga atgabenti žaliavą (medieną ir dervą), išasfaltuoti keliai, nutiesti dujų ir vandens bei nuotekų vamzdiniai, pastatyta nauja gaisrinės stotis. Šiame fabrikų komplekse bus daugiau nei 900 dirbančiųjų. Borisovo mieste VMG įsigijo neseniai pastatytą, tačiau dirbti nepradėjusią lentpjūvę. Dabar čia jau ne tik intensyviai plėtojama lentpjūvystė, bet ir pradėta nesudėtingų baldų gamyba. VMG vadovai teigia, kad spėdimas investuoti Baltarusijoje buvo priimtas ne tiek dėl pigesnės darbo jėgos, kiek dėl garantuoto aprūpinimo žaliavomis, ko negalėjo padaryti Lietuvos vyriausybė kai tokį įmonių kompleksą buvo siūloma statyti Alytuje. Baltarusijoje sėkmingai dirba ir ambicingus plėtros planus puoselėja čia anksčiau VMG įkurta ir naujausia technika aprūpinta medienos ruošos įmonė "LogDrev", žinoma, kad VMG investicinių planų kaimyninėje šalyje turi ir daugiau. Mogiliovo fabrikai dirbs Rusijos rinkai, kur IKEA nuolat fiksuoja baldų pardavimų rekordus. SBA koncernas baldų fabriką „Mebelain“ pastatymui čia investavo jau 14 mln. eurų. Apie 300 darbuotojų turinti įmonė gamins korpusinius baldus su natūralaus lukšto: apdala Kartu su Rusijoje esančia įmone „Novo Mebel“ ji turėtų dirbti taip vadinamai Muitų sąjungai, kuria sudaro Rusijos, Baltarusijos ir Kazachstano rinkos, kur dar jaučiama didelė ir auganti baldų paklausa. Kitas išskirtinis 2012m. medienos sektoriaus įvykis apibūdina to meto Lietuvos apvaliosios medienos rinką. Pastebėta, kad medienos žaliavų paklausą formuojanti pramonė pastaraisiais metais ženkliai didinusi gamybą ir produkcijos eksportą, sėkmingai adaptavosi (prisitaikė) prie dabartinės vietinės žaliavų pasiūlos. Kitaip sakant apvaliosios padarinės medienos rinka 2012m. buvo geriau subalansuota, medienos poreikis artimai atitiko jos paklausai. Šį mano teiginį geriausiai patvirtina Generalinės urėdijos skelbiama praėjusių metų apvaliosios medienos kainų dinamika. Ištisus metus nebuvo jokio bent kiek reikšmingesnio parduodamos medienos kainų svyravimo, kiek dides-

nių apie žaliavų trukumą. Geri žaliavų paklausos ir pasiūlos balansavimo poslinkiai įvyko ir dėl nuolat besikeičiančios pramonės gamybos struktūros. Mažėjo pjautinės medienos gamyba ir eksportas, didėjo jos prekinė vertė, džiovintos, obliuotos produkcijos dalis. Didėjo antrinio žaliavų panaudojimo apimtys, granuliu ir briketų, makulatūrinio kartono ir popieriaus gamyba. Valstybinių miškų įmonės 2012m., pardavusios 3549 tūkst m³ apvaliosios medienos. jos pasiūlos nepadidino (pardavė mažiau negu 2011m.). Tuo pat metu pasirodė pirmieji miškininkystės specialistų svarstymai apie medienos kirtimų didinimo būtinumą. Tikėtina, kad šių svarstymų rezultatai bus įteisinti kirtimų planavimo dokumentuose ir artimiausiais metais apvaliosios medienos pasiūla valstybinėje miškų sistemoje tikrai padidės. Matyti ir dar vienas teigiamas poslinkis: sumažėjo apvaliosios padarinės medienos eksportas, išaugo importas

Suprantama, kad gamyba ne visiems vienodai sekasi. Antai, net 5 iš 10 didesnių įmonių 2012m., kad ir nežymiai sumažino savo apyvartą (3 lentelė). Todėl sektoriaus gamybinėje veikloje ėmė mažėti, anksčiau kasmet didėjęs, didžiųjų įmonių vaidmuo. Didžiosios įmonės dabar dažniau skelbiasi apie gamybos modernizavimą, apie siekius didinti darbo našumą, negu apie naujas ir didesnės plėtros investicijas. Manoma, kad viena iš svarbių sąlygų išlikti rinkoje ir konkuruoti, yra didėjantis darbo našumas. Antai, viena iš didžiausių įmonių „Vilniaus baldai“ pranešė, kad jie kol kas gamybos pajėgumų nedidins, kad 2012 m. 12,3 mln. Lt investicijos buvo skirtos pirmiausia pasenusios technikos atnaujinimui ir naujų technologijų diegimui. Daugiau bus rūpinamasi technologinės įrangos priežiūra, technologinių procesų optimizavimu, darbo našumo didinimu. Žinoma, kad „Vilniaus baldų“ produkcija, tenkanti vienam darbuotojui, auga kasmet. Nuo 2008 m. iki 2012m. šis rodiklis pašoko dvigubai. Šiomet tikimasi dirbti dar efektyviau. Bendrovė gamybą styguoja pagal taupios gamybos sistemos „Lean“ principus. „Frėdos“ 2012m. palaikomosis investicijos taip pat buvo skirtos naujoms technologijoms, gamybos procesų automatizacijai. Ji įsigijo modernias kreivalinijinio briaunų kljavimo ir kampinio supjovimo linijas, automatizavo vidaus transporto sistemą. Šiomet palaikomosioms investicijoms „Freda“ skirs dar apie 3 mln. Lt, o per artimiausius 1–4 metus į naujas technologijas, gamybos efektyvumo didinimą, logistikos sprendimus bei kaštų mažinimą ketinama investuoti net iki 41 mln. Lt. Bendrovėje „Grigiškės“ 2012m. investavus

33mln.lt, darbą pradėjo naujas gofruotojo kartono ir jo produkcijos gamybos cechas, popierinių lapinių rankšluosčių bei nosinaičių gamybos linijos. Toliau vyksta ir gaminamos produkcijos sudėties tobulinimo procesas. Įvairią tarą ir kitus gaminius iš kartono gaminanti UAB „Klaipėdos kartono tara“ pernai baigė kelerius metus trukusį trijų etapų modernizavimo procesą ir į naują gofruotojo kartono rotacinę liniją bei kitą gamybos įrangą investavo net 15 mln. Lt. Kad naujieji pajėgumai būtų geriau panaudoti, bendrovė planuoja gaminti įvairesnę, sudėtingesnę produkciją, higienos reikmenis. Naujos 2,5 mln.lt investicijos bus skirtos ekologiškų popierinių servetėlių ir tualetinio popieriaus gamybai.

3lentelė. **Kai kurių didesnių įmonių produkcija, mln. lt**

	2010	2011	2012
1. „Swedspan girių bizonas“	198,4	259,8	315,8
2. „Boen Lietuva“	189,6	235,9	287,5
3. „Freda“	157,4	234,7	242,8
4. „Klaipėdos mediena“	167,8	186,1	230,4
5. „Vilniaus baldai“	197,2	238,4	230,1
6. „Klaipėdos baldai“	151,1	188,7	186,6
7. „Klaipėdos kartonas	114,7	134,5	124,4
8. „Grigiškės“(įmonė)	129,7	159,0	111,1
8. „Šilutės baldai“	80,6	89,5	100,2
9.„Sakuona“	67,9	76,9	80,0
10.“ Likmerė“	27,9	47,6	46,9
Iš viso 10 įmonių	1482	1851	1956
Visa medienos produkcija	5023	6295	6857
10 įmonių dalis %	29,5	29,4	28,5

Didesnius gamybos didinimo planus puoselėja medinių padėklų gamybos įmonė „Juodeliai”. Jos 2012m. apyvarta, pagaminus 80 tūkst. kub.m. padėklų, jau viršijo 43 mln.lt Dabar Kalvarijoje bei Kazlų Rūdoje savo padalinius turinti įmonė jau plečia Radviliškyje. Čia statomas naujas pjautinės medienos apdirbimo cechas bus pilnai kompiuterizuotas. Įmonė šio cecho statybai investuos 37,5 mln.lt. Utenoje 2012m. pastatyta pirmoji specializuota medžio briketų gamykla UAB „Utenos briketai“ kainavusi 2,7 mln.lt. Čia per valandą planuojama gaminti iki 3 tonų briketų. Didžioji dalis įmonės produkcijos bus eksportuojama į Vokietiją, Daniją ir Švediją. Verslo modelį kiek pakeitė ir nuo masinės gamybos prie savų kolekcijų vystymo bei naujų baldų modelių kūrimo perėjo "Kauno baldų" įmonė. Penkios dabar veikiančios mažos medžio anglies gamybos įmonės investuodamos apie 13 mln Lt Ignalinos rajono Mikalavo kaime pradeda statyti naują modernią medžio anglies gamyklą, kuri, manoma, bus didžiausia tokio profilio įmonė Baltijos šalyse ir Skandinavijos regione. Gamykla turės 5 segmentuotas gamybos linijas ir gamins iki 6000 tonų anglies per metus.

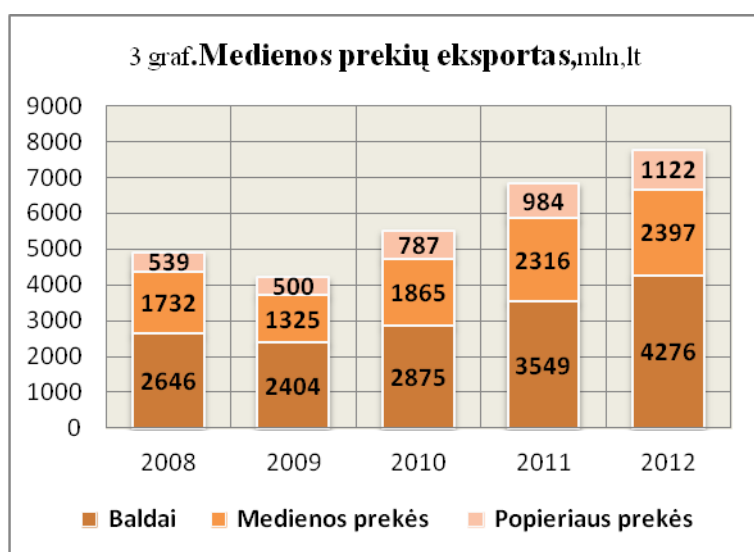
4 lentelė. **Svarbiausia 2012m. medienos produkcija**

	liepa	rugpjūtis	rugsėjis	spalio	lapkritis	gruodis
Baldai, to meto kainomis, mln.lt	288,3	330,9	301,0	347,2	310,8	247,4
Medienos drožlių plokštė, 1000m ³	61,6	47,5	60,0	42,3	58,2	51,8
Medienos plaušų plokštė, mln.m ²	1,4	1,8	1,6	1,6	1,0	1,6
Klijuota fanera, 1000m ³	3,1	2,8	3,2	3,5	3,6	3,2
Langai, tūkst.	9,3	12,4	10,7	12,3	12,5	7,4

Durys, tūkst.	30,1	47,5	64,5	64,4	53,8	44,1
Popierius ir kartonas, tūkst.t	10,0	10,4	11,1	10,4	9,3	10,0
Gofruotas kartonas ir dėžės, tūkst.t	7,2	8,2	8,2	9,4	8,5	7,6

Užsienio prekyba

Medienos užsienio prekyba ir toliau tradiciniai didėja. Didesnė yra eksporto augimo sparta, eksporte daugiau didėja baldų produkcijos dalis. Dauguma didžiųjų baldų gamybos įmonių turi ilgalaikes bendradarbiavimo sutartis su IKEA. Užsienyje dar paklaus Lietuvoje gaminami stalių dirbiniai, mediniai padėklai. Didėja popieriaus produkcijos eksportas ne tik į Rusiją ir Baltarusiją, bet ir į daugelį Vakarų Europos šalių.

Gerai yra Lietuvos medienos eksporto prekių struktūros poslinkiai. (5 lentelė), daugiau didėja gatavos produkcijos (baldų, stalių dirbinių, popieriaus) dalis ir mažiau žaliavų ir medžiagų dalis. Kartu tenka apgailestauti, kad dar išvežama palyginti daug žaliavinės medienos ir popieriaus makulatūros.

5 lentelė. **Medienos eksporto prekės. Mln.lt**

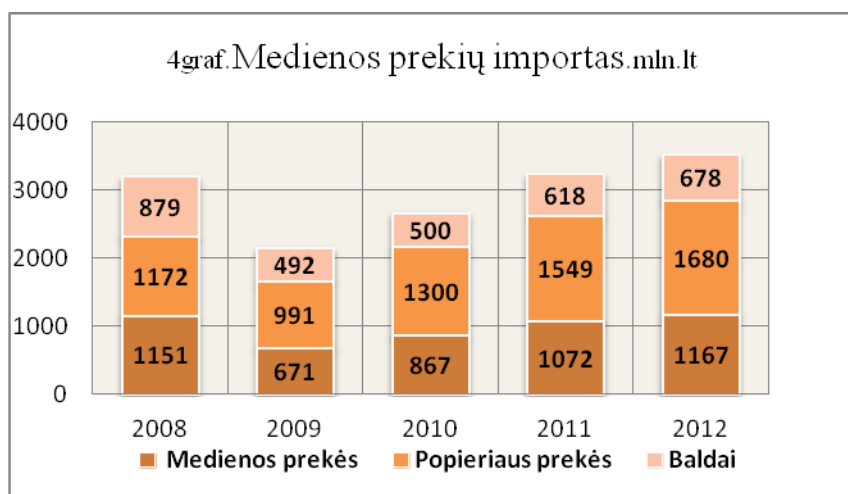
	2010	2011	2012
Baldai	2875	3549	4276
Popieriaus prekės	787	984	1122
Stalių dirbiniai	438	516	599
Pjautinė mediena	358	404	411
Padarinė mediena	238	397	294
Medinė tara ir padėklai	202	264	257
Malkinė mediena	187	226	223
Faneros lukštas	38	54	59
Smulkinių plokštės	72	70	93
Plaušų plokštės	66	66	75
Klijuota fanera	12	14	15

Strategiškai reikšmingiausia užsienio prekybos prekė ir toliau matyt bus apvalioji padarinė mediena. Neabejotina, kad mums visapusiškai būtų naudinga daugiau jos importuoti ir kaip

galima mažiau eksportuoti(8 lentelė). Kol kas visai nepavyksta išjudinti padarinės medienos importo iš Rusijos ir suvaldyti eksporto į Švediją ir Suomiją. Į Vokietiją jis jau pastebimai ėmė mažėti. Kokia turėtų būti ateityje apvaliosios padarinės medienos užsienio prekybos valdymo strategija ir priemonės kol kas dar nesvarstoma. Žiūrint vertine išraiška šios prekės dalis medienos užsienio prekyboje dar visai maža: eksporte sudaro 4%, importe tik apie 1%. Todėl ekonominė motyvacija siekti bent kokių Europos sąjungos užsienio prekybos reglamentų pakeitimui ar naujų sukūrimui tikriausiai būtų nereikšminga.

6 lentelė. Didžiausi medienos prekių eksportuotojai, mln. Lt

	2009	2010	2011	2012
1. "Boen Lietuva"	139,0	176,4	218,5	270,8
2. "Vilniaus baldai"	148,5	194,1	232,4	225,6
3. „Freda“	100,5	138,3	194,4	218,9
4. "Klaipėdos mediena"	137,9	162,2	175,8	218,7
5. "Klaipėdos kartonas"	42,4	73,6	94,0	101,4
6. "Šilutės baldai"	67,0	79,5	87,5	98,8
7. "Sakuona"	45,6	67,2	76,3	78,9
7. "Grigiškės"	59,1	75,8	100,7	46,6
9. "Swedspan Girių bizonas"	92,5	29,1	23,3	28,0

7entelė. Medienos importo prekės mln.Lt

	2010	2011	2012
Popieriaus prekės	1300	1549	1680
Baldai	500	618	678
Pjautinė mediena	198	258	288
Smulkinių plokštės	159	168	204
Plaušų plokštės	110	141	170
Stalių dirbiniai	70	81	86
Klijuota fanera	46	74	73
Faneros lukštas	54	64	71
Malkinė mediena	58	81	52
Padarinė mediena	49	45	51
Medinė tara ir padėklai	24	30	28

8 lentelė **Padarinės medienos užsienio prekyba, tūkst.m3**

	2010	2011	2012
Importas	281,0	260,7	290,6
Iš Baltarusijos	93,5	166,2	147,8
Latvijos	48,0	51,5	87,5
Lenkijos	48,0	22,7	32,0
Ukrainos	89,8	19,2	22,6
Rusijos	0,9	0,2	0,1
Eksportas	1329,5	1833,7	1464,2
į Latviją	195,2	211,7	383,0
Lenkiją	343,8	629,1	284,2
Suomiją	49,9	87,8	164,5
Švediją	523,6	384,4	342,1
Vokietiją	199,9	129,5	85,3
Kitos šalys	17,1	391,2	205,1

Kasmet vis platesnė tampa Lietuvos medienos prekių ir ypač baldų eksporto geografija. 2012m. mūsų baldai jau buvo parduodami ne tik visose Europos, daugumoje Azijos ir Afrikos šalių, JAV, Australijoje, Brazilijoje, Čilėje, Farerų salose, Gambijoje, Ganoje, Bahamose, Bareine ir daugelyje kitų pačių egzotiškiausių šalių. Tikriausiai jau galima būtų teigti, kad baldai jau tapo labiausiai Lietuva pasaulyje reprezentuojanti prekė. Ypač ženkliai išaugo baldų ir kitų medienos prekių eksportas į Rusiją,

Apžvalgai papanaudota Lietuvos statistikos departamento, Generalinės urėdijos, asociacijos "Lietuvos mediena" ir atskirų įmonių skelbiama informacija.

..

